

Prunus sargentii 'Rancho': aantrekkelijke straatboom met gebruiksaanwijzing

In de lente is het vooral *Prunus* die met zijn opvallende bloei in de straat de toon zet. Een goed moment dus om vanuit het gebruikswaardeonderzoek laanbomen aandacht te besteden aan dit geslacht.

In het gebruikswaardeonderzoek zijn verschillende *Prunus*-soorten opgenomen, waaronder *Prunus sargentii* 'Rancho'. Deze cultivar is een duidelijke aanwinst voor de toepassing als straatboom. Juist met beperkte ruimte in de woonomgeving biedt 'Rancho' perspectief. Voor een goede toepassing vraagt deze nieuwigheid echter om de nodige aandacht en zorgvuldigheid. *P. sargentii* komt oorspronkelijk uit Japan en Korea en is via diverse omwegen (Frankrijk en de Verenigde Staten) in cultuur gebracht, geselecteerd en vermeerderd. *P. sargentii* 'Rancho' is een smalle vorm, die in Nederland in 1962 door Konink-

lijke Kwekerijen Alphons van der Bom is uitgegeven.

Grote sierwaarde

In tegenstelling tot de soort (platte brede kroon), heeft *Prunus sargentii* 'Rancho' een smal opgaande, half open kroon. Vooral deze takstand maakt de boom zeer geschikt als straatboom, zelfs in zeer smalle straten. Als de boom veredeld wordt op de gewenste stamhoogte (bovenveredelen), zal de kroon iets breder tot vaasvormig uitgroeien.

Het blad van *P. sargentii* 'Rancho' is gelijk aan dat van de soort, dat wil zeggen bronskleurig uitlopend en verkleurend naar groen met een rode bladsteel. In de herfst verkleurt *P. sargentii* 'Rancho' net als de soort opvallend oranje-rood.

P. sargentii en ook *P. sargentii* 'Rancho' zijn enkelbloemige typen en in trek bij de bijen. De bloem van 'Rancho' verschijnt enkele dagen later dan die van de soort en is donkerroze. Gedurende de bloeiperiode blijven de bloemen kleurvast, wat een mooi effect geeft. Doordat de boom vaak smal en hoog is, komt de kleur goed tot zijn recht. De bloeitijd ligt doorgaans in de eerste helft van april. De stam van *P. sargentii* en dus ook die van 'Rancho' is bij een veredeling aan de onderkant donkerbruin tot rood met grote, horizontale, smalle en bruine lenticellen (poriën in de schors). In het gebruikswaardeonderzoek kwam naar voren dat bij *P. sargentii* 'Rancho' de horizontaal lopende lenticellen afgewisseld worden door banen met verticale lenticellen.

Aantastingen

Prunus heeft een hekel aan 'natte voeten' en is gevoelig voor een te zwaar bemeste standplaats. Op een dergelijke plaats kan de boom door verminderde vitaliteit last krijgen van 'gommen'. Daarom is *Prunus* meer geschikt voor goed doorlatende en niet te natte grondsoorten. Het 'gommen' kan echter ook een teken zijn van bacteriekanker (*Pseudomonas*).

Behalve het 'gommen' kan bij *Prunus* tak- en bloesemsterfte optreden als gevolg van de schimmel *Monilia laxa*. Hoewel *P. sargentii* tot de minder gevoelige soorten behoort, blijft alertheid geboden. De indruk

De *Prunus sargentii* 'Rancho' in Hilversum zijn met hun 12 jaar vrijwel volwassen. Doordat ze in de verharding staan, blijft de groei behoorlijk achter.

Goede onderstam belangrijk bij opkweek

Prunus sargentii 'Rancho' is evenals de soort moeilijker te kweken dan bijvoorbeeld *P. serrulata* 'Kanzan'. Het gemiddelde slagingspercentage na vermeerdering ligt lager en de kans op uitval in de opkweek is groter. Daarom is het gebruik van goede onderstammen sterk aan te bevelen. Een voorbeeld van een goede onderstam is *P. avium*. Het gebruik van virusvrije onderstammen heeft een positief effect op de groei en geeft een hoger slagingspercentage. Bovendien leveren virusvrije onderstammen geen exportbelemmeringen op.

Daarnaast is het raadzaam virusvrij zaad te gebruiken, afkomstig van geselecteerde moederbomen die door Naktuinbouw virusvrij bevonden zijn. Enkele goede virusvrije en uit zaad gewonnen herkomsten van *P. avium* zijn: Alkavo, Born, Jansen en een herkomst afkomstig van de vermeerderings-tuin in Zeewolde. Eveneens uit zaad gewonnen, maar niet virusvrij is de selectie 'Odenwald'. Dit is een goede gelijkmatige groeier, een selectie die in Tsjechië voor de houtproductie wordt gebruikt. Behalve de uit zaad gewonnen selecties zijn ook vegetatief en virusvrij vermeerderde selecties van *P. avium* als onderstam bruikbaar, zoals 'Colt' en 'MF12/1'. *P. avium* 'Colt' is een selectie uit een kruising van *P. avium* en *P. pseudocerasus*, die goed te vermeerderen is door zomerstek, winterstek, afleggen of aanaarden.

Veel mensen denken dat *P. avium* 'Colt' minder groei-kracht zou hebben dan *P. avium*, maar dat is een misverstand. Een voordeel van 'Colt' is dat door vegetatieve vermeerdering een uniformer gewas verkregen kan worden. Bovendien zijn de stammen over het algemeen zwaarder, zodat er voor het oculeren gemakkelijker een dikker oog gebruikt kan worden. Een nadeel is echter dat 'Colt' na een mislukte oculatie nergens meer voor gebruikt kan worden, terwijl een mislukte *P. avium* als onderstam nog doorgekweekt kan worden en dus nog handelswaarde heeft.

P. sargentii 'Rancho' kan ook op eigen wortel geteeld worden. Voor een goede wortelvorming moet de cultivar dan wel, net als andere op eigen wortel gekweekte soortgenoten, vooral in de eerste jaren enkele malen verplant worden. De groei op eigen wortel is over het algemeen wat zwakker, met als gevolg dat de stam eerder krom groeit. De kroon blijft zo mogelijk nog smaller dan de kroon van *P. sargentii* 'Rancho' die op een onderstam is gekweekt.

bestaat namelijk dat steeds meer *Prunus*-soorten gevoelig zijn voor *Monilia laxa*. De ernst van de aantasting blijkt afhankelijk van het seizoen en van de cultivar, maar ook van de teeltoverstandigheden.

Verwelking van de bloesems in het voorjaar is het gevolg van infectie door de sporen van de schimmel. De sporen landen op de bloesems en dringen hierin meestal via de stamper binnen. Onder natte omstandigheden kunnen op geïnfecteerde bloemen binnen een week nieuwe sporenhooftjes gevormd worden, die zorgen voor verdere verspreiding van de ziekte. De sporenhooftjes zijn zichtbaar als ronde, grijsbruine 'kussentjes' op de bloem en bloemsteel. Na verloop van tijd ontstaan kankers op de houtige delen van het gewas, waardoor jonge scheuten na enkele weken afsterven (topsterfte). Ook blad van jonge scheuten kan geïnfecteerd worden, wat resulteert in topsterfte van twijgen en takjes.

De kweker kan gerichte maatregelen nemen. In de eerste plaats moet een gezond sortiment geteeld worden. Door direct snoeien na de bloei is de ziekte in de meeste gevallen onder controle te krijgen. Tijdens de teelt kan ook gespoten worden met middelen als Topsin M vloeibaar,

Rovral Aquaflo en Baycor Flow met uitvloeier.

Concurrentiegevoelig

Vanaf 1997 wordt *P. sargentii* 'Rancho' gevolgd op drie locaties in het gebruikswaardeonderzoek: in Leeuwarden, Hilversum en Zundert. Inclusief de opkweekperiode zijn de bomen nu 12 jaar en vrijwel 'volwassen' met een hoogte van 6-7 m en een kroondoorsnede van 3,5 m. De standplaatsen verschillen sterk van elkaar.

In Leeuwarden en Hilversum zijn de bomen geplant volgens voorgeschreven plantgatbehandeling, ofwel in 4-6 m³ bomenzand. In Leeuwarden zijn de groeiomstandigheden het minst gunstig: de bomen staan zodanig in de bestrating en bebouwing dat ze veel hinder van de wind ondervinden. In Hilversum staan ze meer beschermd in het trottoir.

In Zundert is *P. sargentii* 'Rancho' op een relatief droge plaats geplant in de tuin van Stichting Afzetbevordering Grootgroenproducten (SAG). De bomen hebben een vrije uitworteling. Enkele van deze bomen staan echter in een zware onderbegroeiing van heesters tot 1,5 m.

Het gebruikswaardeonderzoek laanbomen heeft als doel kennis over de toepasbaarheid van nieuwe laan- en straatbomen in het stedelijk gebied te vergaren en vervolgens uit te dragen. Het onderzoek vindt plaats in 18 gemeenten en wordt uitgevoerd door PPO Bomen en Naktuinbouw. Het Productschap Tuinbouw financiert het project.

P. sargentii 'Rancho' blijkt behoorlijk concurrentiegevoelig. De sterkste groei is te zien in Zundert bij de bomen met vrije uitworteling en zonder onderbegroeiing. Bij de bomen met onderbegroeiing blijft zowel de lengte als de stamomvang 30% achter. Ook bij de bomen in Leeuwarden en Hilversum die in de verharding staan, blijft de groei sterk achter. Maar ondanks deze concurrentiegevoeligheid en het risico op infectie blijft deze cultivar aan te bevelen.

Opmerkelijk bij de bast van *Prunus sargentii* 'Rancho' zijn de horizontaal lopende lenticellen (poriën) die afgewisseld worden door banen met verticale lenticellen.

Bart van der Sluis, Gerrit Schalken Jelle Hiemstra

B.J. van der Sluis is gewasonderzoeker laanbomen bij PPO Bomen in Boskoop, telefoon (0172) 23 67 48. G. Schalk is specialist laan- en sierbomen bij Naktuinbouw in Raamsdonksveer, telefoon (0162) 51 14 00. J.A. Hiemstra is projectleider van het Gebruikswaardeonderzoek laanbomen bij PPO Bomen in Boskoop telefoon (0172) 23 67 06.

Meer informatie

Voor meer informatie over het gebruikswaardeonderzoek: Jelle Hiemstra PPO Bomen, telefoon (0172) 23 67 06, of www.straatbomen.nl.

